

Kes vastutab laimavate kommentaaride eest meedias?

CARRI GINTER
advokaadibüroo Sorainen partner
KADI SAKIK-KORN
advokaadibüroo Sorainen jurist

Eesti ajakirjandusvabaduse kõrge koht maailmas on demokraatia seisukohalt positiivne. Samas on igasuguse meediavormi – alustades veebifoorumitest ja lõpetades trükiväljaannetega – eneseväljendusvabaduse negatiivne külg muu hulgas konflikt isikuõigustena au ja hea nime või isiku eraelu puutumata rikkumisega.

Sellest tulenevalt tekib hulk küsimusi: milles seisneb isikuõiguste rikkumine, kes on rikkumiste eest vastutav ja kuidas teda tuvastada ning missuguseid nõudeid on kannatanul õigus seaduse järgi rikkujat vastu esitada?

Nagu ükski põhiõigus, nii ei ole ka väljendusvabadus piiramatu. Seda enam, et väljendusvabadusega kaasnevad nii õigused kui ka kohustused.

Isiku au ja hea nime ning eraelu puutumata alus on põhiseadus ning nende rikkumist reguleerib võlaõiguseadus. Neist lähtudes mõistetakse isikuõiguste rikkumise all ebakohase väärtushinnangu või ebaõigete, sh eksitavate andmete avaldamist. **Fakte saab kontrollida.** Ebaõigete andmete all mõistetakse praktikas ebaõiged faktiväiteid, mille toetus või väärus ei olene sellest, kas see põhineb kuulujutul, kellegi arvamusel või veendumusel. Seetõttu on nende tõeväärtus kontrollitav ja tõendatav.

Seevastu ebakohane väärtushinnang väljendub isikule antud hinnangus, mis oma sisu ja vormi tõttu on konk-

reetes kultuurikeskkonnas halvustava tähendusega ja seetõttu ei ole võimalik selle sisu tõesust või väärust tõendada.

Eeltoodu ilmestamiseks sobib näitena esile tuua Vilja Savisaar-Toomasti nõude ajakirjanik Enno Tammeri vastu, kuivõrd viimane nimetas teda rongamaks ja abielulõhkujaks. Kohtu hinnangul ei olnud isikuõiguste rikkumisena käsitatav mitte üksnes vulgaarsete või ebaetsensuursete sõnade kasutamine, vaid ka sisult negatiivsete ja halvustavate piltlike väljendite tarvitamine.

Ära võib märkida ka Vjatšeslav Leedo hagi Delfi vastu, kuna internetiportaalis www.delfi.ee avaldati tema suhtes vulgaarseid, inimväärrikust alandavaid ja mõnitava sisuga kommentaare.

Vahel on rikkumine õigustatud. Isiklike õiguste rikkumine ei ole õigusvastane, kui rikkumine on õigustatud, arvestades muid seadusega kaitsitud hüvesid ja kohandate isikute või avalikkuse huve.

Näiteks üldsuse teavitamisel avaliku elu tegelase toime pandud seaduserikkumise või amoraalsest käitumisest tuleb kaaluda, kas avaliku huvi kaalub üles avaliku elu tegelase isikliku õiguse heale mainele.

Kui teod, millega on võimalik meedia (sh internetiportaalide) vahendusel isikuõigusi rikkuda, on selged, siis kõige enam on tekitanud praktikas peavalu vastutava isiku tuvastamine. Eelkõige on see olnud probleem isikuõiguste rikkumisel internetiportaalide kommentaa-

riumides, kuna sellisel juhul puudub erinevalt trükiväljaannetest enne teabe avalikusele kättesaamist selle toimetamine.

Esimene sedalaadi küsimust – kas vastutab netikommentaator, internetiportaal või mõlemad – lahkev lahend oligi riigikohtu otsus Leedo hagi kohta.

Oma otsuses leidis riigikohtu, et kuigi internetiportaalis on avaldamise algataja kommentaari kirjutaja, peab internetiportaali pidaja kui ettevõtja sekkuma kommentaari postitaja sõnavabaduse seadusest tuleneva kohandate isikute au ja hea nime austamise ning neile kahju tekitamisest hoidumise kohustuse.

Seega vastutavad isikuõiguste rikkumise korral nii kommentaari kirjutaja kui ka internetiportaal ning internetiportaal vastutab alati ka siis, kui avaldab kellegi teise hinnangu.

Kuigi vastutust kannab ka meediaettevõtte, soovib enamik siiski teada, kes on see konkreetne isik, kes veebifoorumis tema isikuõigusi rikkus. Mida aga teha, kui ei tea, kes see isik on? Selleks tuleb esitada maakohtule eeltoendamismenetluse algatamiseks avaldus, mis sisaldab põhjendust asjaolude tuvastamise vajalikkuse kohta.

Sellekohase avalduse esitamisega ei tasu venitada, sest näiteks elektroonilise seaduse järgi on teenuseosutaja kohustatud säilitama internetiühenduse, elektronposti ja internetitelefoniteenusega seonduvaid andmeid vaid ühe aasta. Seega pole veebifoorumis anonüümsena

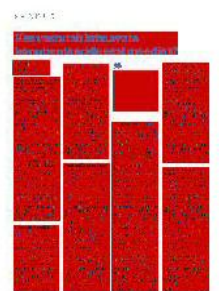
esinenud isik tegelikult anonüümne, kuna tema identiteet on tuvastatav.

Kui kellegi isikuõigusi on väljendusvabadusega rikutud, võib ta esitada rikkumise liigist sõltuvalt kolme liiki hagi: andmete ümberlõikamise või paranduse avaldamise hagi (kohaldatav vaid au ja hea nime kohtulikul kaitsmisel, v.a väärtushinnangu korral), kahju hüvitamise hagi ning kahju tekitava käitumise lõpetamise või sellega ähvardamisest hoidumise nõue (v.a kui rikkumine on õigustatud).

Vastutavad kirjutaja ja vahendaja. Siinkohal on oluline meeles pidada, et kuna vastutajad on nii kirjutaja kui ka internetiportaal, vastutavad nad solidaarselt ja seetõttu võib nõude esitada nende vastu nii ühiselt kui ka eraldi.

Juriidiliste isikutega seonduvalt võib olulisena välja tuua selle, et kuigi ka nende head nime on võimalik teada, puudub neil õigus nõuda mittevavalise kahju hüvitamist, sest juriidilisel isikul ei saa õiguslikus mõttes mittevavalist kahju tekkida.

Enne internetiportaali kommentaariumis hinnangu andmist tasub isikul kontrollida, ega tema sõnakasutus ole selles kultuurikeskkon-

nas solvav, sest oma hinnangu avaldamisega võib ta rikkuda kellegi isikuõigusi. Isikuõiguste rikkumisele võib järgneda sanktsioon, kusjuures internetiportaal ei tunne tundmatuid kommenteerijaid.

Veebifooru-

**mis anonüüm-
sena esinenud
isik ei ole te-
gelikult ano-
nüümne.**